

«Parleu com pugueu», va dir Déu a Guardamar

La localitat valenciana, amb un genuí parlar de frontera, experimenta un reviscolament lingüístic després d'una etapa d'interrupció

E. ORTS

Conten que Déu, quan va repartir les llengües per tot, va arribar a Guardamar tan cansat del viatge que va dir-ne als oriünds: «Parleu com pugueu.» La faula il·lustra un cert complex arrossegat secularment pels guardamarencs sobre la presumpta mala qualitat del seu català. Però aquesta és una característica comuna a la majoria del parlars de frontera, exposats a la contaminació i, alhora, refugi d'arcaïsmes. De fet, quan en 1993, amb motiu de la inauguració del monument a la llengua catalana a Guardamar es va convidar les autoritats dels quatre punts cardinals on hi es parlava, el representant de Fraga va contar la mateixa faula, però aplicada a la localitat de la Franja.

Guardamar és el bastió meridional del català, però no és l'últim poble del País Valencià. Per una sèrie de corrents migratoris, el castellà va acabar imposant-se en el XVIII a la comarca del Baix Segura, a què pertany Guardamar. Aquesta última, en canvi, va salvar el català gràcies al seu aïllament físic i al manteniment d'una relació pesquera amb els pobles del nord.

«El català encara és viu a Guardamar malgrat la interrupció lingüística que es va produir a partir dels seixanta, fruit de la diglòssia. En els vuitanta, els matrimonis catalanoparlants que transmetien la llengua als fills ja eren testimonials», explica Josep Cardona, vicepresident de l'associació na-

DADES

Població. 17.097 habitants censats (2011).

Comarca. Baix Segura.

Ús de la llengua. Segons un cens elaborat en 1991, el 42% de la població era catalanoparlant, tot i que la xifra s'ha relativitzat molt des de llavors per la massiva arribada de residents europeus. Actualment, el 35% dels xiquets fan immersió en català a l'escola.

Grups polítics. PP (9 regidors), PSPV-PSOE (7), Esquerra Unida (1)

Distàncies per carretera. Alacant (32 km), València (242), Barcelona (616), Salses (799, 608 km en línia recta).

Fundació. Any 1271, per manament d'Alfons X.

Gola de Guardamar. Només el reviscolament de la consciència lingüística, impulsat des de la societat civil, ha tornat a prestigiar el català i a traure'l de la reclusió dels ambients familiars.

«Es tracta d'una llengua minoritzada, que no residual, que pateix el que en podríem dir una mala salut de ferro», resumeix Joan Carles Martí, un dels activistes pel català més destacats del sud del País Valencià.

L'eclosió de noves genera-

Monument a la llengua catalana a Guardamar. / PRESENCIA

cions amb inquietuds lingüístiques guiades per una intel·lectualitat compromesa, ha forçat un canvi de mentalitat, traduït en accions tan representatives com ara la retolació exclusiva en català de tots els carrers del poble; en l'impuls a la immersió en català (el 35% dels xiquets són escolaritzats en aquesta modalitat); o en una important efervescència associativa vinculada a la llengua.

A Guardamar no hi ha blaverisme, València queda molt

lluny. En tots aquests anys el monument al català ha romàs impol·lut, igual que la placa commemorativa del II Congrés Internacional de Llengua Catalana, un fet impensable en unes altres latituds, en què l'anticatalanisme fa estralls en qualsevol manifestació de simbologia enemiga.

Aquesta normalitat no sorprèn els guardamarencs, per als quals la singularitat de ser l'extrem sud del català forma part del seu catàleg identitari.